

A zenei észlelés és preferenciák összefüggése személyiségjellemzőkkel

Gombás Judit

Kulcsszavak: zenei észlelés, zenei preferencia, személyiség, szemantikus differenciál, NEO-PI

Absztrakt

A zenei preferencia vizsgálatok rendszerint azokkal a háttértényezőkkel foglalkoznak, melyek meghatározhatják a különböző zenei stílusok kedvelését. Jelen kutatásban ezzel szemben azt vizsgáltam, hogy bizonyos elemi zenei jellegzetességek (tempó, dinamika, az előadói apparátus mérete) hogyan befolyásolják a különböző személyiségszerkezetű egyének szubjektív zenei észlelését és preferenciáit.

A kutatásban 132 fő nem zenész főiskolai hallgató vett részt, akiknek 32 különböző „komolyzenei” részletet mutattam be. A lejátszott zeneművek kiválasztása a tempó, a dinamika és az apparátus mérete változók szisztematikus változtatása által történt. A diákok, miután meghallgatták a zenei részleteket, a feszültség, hangulat és érték szemantikus differenciál (SD) skálákon értékelték azokat. A kitöltők személyiségvonásait a NEO-PI-R kérdőív segítségével mértem fel.

Az egyes elemi zenei jellegzetességek észlelésére és preferenciájára kapott eredmények nagyrészt alátámasztották a szakirodalmi adatokat. Kutatásomban új eredmény, hogy a kis együttesel előadott zeneműveket, különösen a „halk” részleteket a hallgatók szignifikánsan feszültebbnek észlelték, valamint dinamikától és tempótól függetlenül általában kevésbé kedvelték, kevésbé tartották értékesnek ezeket a szóló vagy kamaraműveket a nagy apparátussal előadott részletekhez képest. A jövőbeni zenepreferencia kutatásokban érdemes lehet jobban fókuszálni az előadói apparátus méretéből és összetételéből adódó hatásokra.

A személyiségvonások és zenei preferenciák összefüggéseit vizsgálva nem meglepő az az eredmény, hogy akik a nyitottság dimenzióban magas pontszámot értek el, általában jobban kedvelték a klasszikus zenét, és a többség által leginkább elutasított zenei részleteket is preferálták.

Az érzelmi instabilitás olyan zenei preferenciákat hívhat elő, melyek szabályozhatják vagy kompenzálhatják a magas neuroticizmusból fakadó szélsőséges érzelmi állapotokat. Azok a hallgatók, akik érzelmileg a legkevésbé kiegyensúlyozottak (pl. szorongók, depressziósok, ellenségesek) leginkább a nyugodt zenei részleteket kedvelték. Szintén ezeket a relaxáló zenét kedvelték leginkább azok a hallgatók is, akik a legmagasabb pontszámot érték el a pozitív érzések alskálán. Esetükben ez a zenepreferencia-mintázat a felhangoltság (szélsőséges esetben mánia) kompenzációját szolgálhatja.

Összefoglalva, az eredmények azt sugallják, hogy a hallgatók a zenei preferenciáikkal tudattalanul is kifejezik személyiségüket, illetve ezen választásaikkal próbálják esetlegesen szélsőséges érzelmi állapotukat kiegyensúlyozni, kompenzálni, az érzelmi homeosztázisukat fenntartani. Az eredmények egyaránt alkalmazhatók önismereti és terápiás céllal, vagy iskolai helyzetben is: a megfelelő zenei darabok hallgatása segítheti a fiatalokat érzelmeik kiegyensúlyozásában és szinkronizációjában, ezáltal alkalmassá téve őket a hatékonyabb munkavégzésre.

Szakirodalom

Costa P.T., McCrae R.R. (1992): *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) manual*. FL: Psychological Assessment Resources, Odessa.

- Erős F. (1971): Az esztétikai jelentés vizsgálata szemantikus differenciállal. [The investigation of the aesthetic meaning using semantic differential]. *Magyar Pszichológiai Szemle [Hungarian Journal of Psychology]*, 1971. 30. sz. 109-121.
- De Fruyt F., McCrae R. R., Szirmák Zs., Nagy J. (2004): The Five-Factor Personality Inventory as a measure of the five-factor model – Belgian, American, and Hungarian comparisons with the NEO-PI-R. *Assessment*, 2004. 11. sz. 207-215.
- Dobrota S., Ercegovic I. R. (2014): Students' musical preferences: The role of music education, characteristic of music and personality traits. *Croatian Journal of Education*, 2014. 16. 2. sz. 363-384.
- Dollinger S. J. (1993): Research Note: Personality and music preference: extraversion and excitement seeking or openness to experience? *Psychology of Music*, 1993. 21. 1. sz. 73-77.
- Dunn P. G., de Ruyter B., Bouwhuis D. G. (2012): Toward a better understanding of the relation between music preference, listening behavior, and personality. *Psychology of Music*, 2012. 40. 4. sz. 411-428.
- Gehardt S., Kunkel M., von Georgi R. (2016): The role musical preferences play in the modulation of emotions for people with mental disorders. *The Arts in Psychotherapy*, 2016. 47. sz. 66-71.
- Gingras B., Pearce M. T., Goodchild M., Dean R. T., Wiggins G., McAdams S. (2016): Linking melodic expectation to expressive performance timing and musical tension. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance*, 2016. 42. 4. sz. 594-609.
- Janka Z., Zöllei É., Szentistványi I., Szilárd J. (1987): Zenei élmény pszichometriai elemzése szemantikai differenciál skálával. [Psychometrical analysis of musical experience with semantic differential scale.] *Ideggyógyászati Szemle [Clinical Neuroscience]*, 1987. 40. sz. 442-450.
- Kemp A. E. (1996): Music preferences and listening styles. In: *The musical temperament: Psychology and personality of musicians*, Oxford University Press, New York. 121-138.
- Nielzén S., Cesarec Z. (1981): On the perception of emotional meaning in music. *Psychology of Music*, 1981. 9. 2. sz. 17-31.
- Rawlings D., Ciancarelli V. (1997): Music preference and the Five-Factor Model of the NEO-Personality Inventory. *Psychology of Music*, 1997. 25. 2. sz. 120-132.
- Rentfrow P. J., Gosling S. D. (2003): The do re mi's of everyday life: The structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2003. 84. 6. sz. 1236-1256.
- Sallavanti M. I., Szilagyfi V. E., Crawley E. J. (2016): The role of complexity in music uses. *Psychology of Music*, 2016. 44. 4. sz. 757-768.
- Schäfer T. (2016): The goals and effects of music listening and their relationship to the strength of music preference. *PLoS ONE* 2016. 11. 3. sz. 2017. 03. 06-i megtekintés, Plos One <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0151634>
- Silvey B. A. (2011): The effects of orchestration on musicians' and nonmusicians' perception of musical tension. *Research and Issues in Music Education*, 2011. 9. 1. sz.
- Teo T. (2003): Relationship of selected musical characteristics and musical preference. *Visions of Research in Music Education*, 2003. 3. sz. 2017. 03. 06-i megtekintés, <http://www-usr.rider.edu/~vrme/>